

НИЗЬКИЙ СТАРТ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ПЕРЕГОНІВ: КОМУ ДОВІРЯЮТЬ, ЗА КОГО ГОЛОСУВАТИМУТЬ?¹

О. М. Балакірєва, канд. соціол. наук

Д. А. Дмитрук

Основні висновки

Проведене загальнонаціональне соціологічне репрезентативне опитування населення України дозволило зробити такі висновки:

- Рівень **повної довіри** до Президента України В. Ющенко знизився з 38% у лютому до 20% наприкінці літа 2005 р.
- Рівень **повної довіри** до Ю. Тимошенко знизився з 30% у лютому до 19% наприкінці літа 2005 р.
- Рівень **повної довіри** до Голови Верховної Ради України В. Литвина залишається стабільним на рівні 12–13%.
- Рівень **повної довіри** до Уряду (КМУ) з 17% у березні 2005 р. впав до 9% напередодні відставки Уряду.
- Рівень довіри до силових структур влади (СБУ, міліції, судових органів, прокуратури) протягом поточного року суттєво не змінився.
- **Зростає рівень довіри до засобів масової інформації.** Наприкінці літа рівень довіри до телебачення та газет склав 70%, до радіо – 68%.
- **Діюча влада виправдала чекання незначної частини населення:**
 - Лише **4% українців** вважають, що діюча влада **цілком виправдовує їхні надії** та очікування на краще, ще 27% частково підтримують таку думку. Тобто лише близько третини населення (31%) дає позитивну оцінку діючій владі.
 - **13% українців повністю розчаровані** у діяльності влади, ще 28% також поділяють таку думку, хоча й не категорично. Тобто 41% дають негативну оцінку діючій владі.
 - 18% і не мали надій та очікувань на краще від діючої влади.

¹Для підготовки матеріалів використані результати моніторингу громадської думки, що проводиться спільно Українським інститутом соціальних досліджень та Центром „Соціальний моніторинг”. Вибіркова сукупність кожного опитування становить не менше 2000 респондентів, репрезентативна за основними соціально-демографічними ознаками по відношенню до дорослого населення України. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних від 0,1:0,9 до 0,5:0,5 не перевищують 2%. Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв'ю за місцем проживання респондента „віч-на-віч”. Останнє загальнонаціональне соціологічне опитування проведено з 25 серпня по 5 вересня 2005 р. в 24 областях, АР Крим, містах Києві та Севастополі. Усього опитано 2687 респондентів віком від 18 років і старше у 169 населених пунктах.

- **Дії Кабінету Міністрів України:**
 - щодо недопущення **зростання цін** на продовольчі товари визнали вдалими 10%, **невдалими – 83%**;
 - зі створення нових **робочих міст**: вдалими – 19%, **невдалими – 65%**;
 - щодо **підвищення рівня життя** населення: вдалими – 24%, **невдалими – 69%**;
 - з перешкоджання знецінюванню гривні, **інфляції**: вдалими – 29%, **невдалими – 59%**;
 - з боротьби зі **злочинністю і корупцією**: вдалими – 31%; **невдалими – 59%**;
 - щодо визначення **прав опозиції**, недопущення політичних репресій: вдалими – 31%, **невдалими – 48%**;
 - з проведення реприватизації: вдалими – 33%, **невдалими – 49%**;
 - у реалізації **європейського вибору** України: вдалими – 33%, **невдалими – 44%**.
- **Оцінка дій влади суттєво залежить від політичних преференцій громадян.** Прихильники НС „НУ”, БЮТ, НПУ у 2–4 рази частіше за середнє дають позитивну оцінку виконанню владою проголошених пріоритетних завдань. Симпатикаи ПР, КПУ, ПСПУ в 3–4 рази рідше, ніж у середньому, дають позитивну оцінку. Найбільше розшарування оцінок залежно від електоральних орієнтацій спостерігається відносно дій влади щодо підвищення рівня життя населення, боротьби зі злочинністю і корупцією, стримування інфляції, протидії зростанню цін на продовольчі товари.
- **Рівень електоральної активності залишається високим, і очікувана явка на парламентські вибори становить 80–85%.** 62% респондентів упевнені, що візьмуть участь у голосуванні, та ще 23% респондентів заявили, що, „скоріше за все” вони братимуть участь у голосуванні.
- На сьогодні найбільш упізнаваними партійними брендами є Партія регіонів України, Комуністична партія України, партія „Батьківщина” та СПУ, про які знає більш ніж 2/3 виборців. Політичними партіями, які впізнаються більш ніж половиною опитаних респондентів, є, крім названих, партія „Народний союз „Наша Україна”, СДПУ(о), ПСПУ, партія «Наша Україна» (ПРП), ПППУ, ПЗУ, Народна партія України та НРУ.
- На кінець серпня–початок вересня **лідерами електоральної підтримки** є Партія регіонів України (14,2%), партія НС „НУ” (11,0%), „Батьківщина” (9,9%), КПУ (7,1%), СПУ (6,6%).
- **За умов блокування до складу майбутнього парламенту можуть увійти представники від таких політичних сил: об’єднання політичних партій навколо НС „НУ”, БЮТ, блок навколо Партії регіонів України, КПУ, СПУ, ПСПУ, НПУ, СДПУ(о).**
- Вхідження до передвиборчих блоків чи об’єднань політичних партій для більшості партій, які мають обмежене електоральне поле, є єдиним шансом збереження політичної ваги у суспільстві.

- *Наявність у списках прізвища В. Ющенка може суттєво впливати на рейтинг певних політичних сил.*
- На початок вересня склалася ситуація, коли **40% опитаних були схильні підтримати партії, що співпрацюють із Президентом України.** Натомість частка тих, хто схильний підтримувати ті політичні партії, що перебувають в опозиції до Президента України, становить 22%. Не підтримують ні тих, ні інших – 23%.
- Зараз з-поміж тих, хто схильний підтримувати політичні сили, що співпрацюють із Президентом України, найбільшою електоральною підтримкою користується НС „НУ” – за цю партію голосуватиме 26%, та „Батьківщина” – 22%.
- Респонденти, що орієнтуються на опозиційні до Президента України сили, в першу чергу зорієнтовані на Партію регіонів України (51%) та КПУ (14%).
- Електоральні уподобання суттєвим чином відрізняються залежно від регіонів опитування. Фактично ми вперше можемо зіткнутися із ситуацією, коли **результати місцевих виборів за партійними списками в окремих регіонах будуть суттєво відрізнятись від результатів загальнонаціональних.**

Рівень довіри до суспільних інститутів та окремих державних діячів

У серпні–вересні ми продовжуємо спостерігати падіння рівня довіри до основних політичних фігурантів. За даними опитування, рівень довіри до Президента скоротився до 51%. На передодні відставки з посади прем'єр-міністра рівень довіри до Ю. Тимошенко становив 50%.

Рівень довіри спікеру Верховної Ради В. Литвину становить 49%.

Таблиця 1

Розподіл відповідей на запитання: „Скажіть, будь ласка, якою мірою Ви довіряєте наведеним нижче державним діячам?”, %

	Цілком довіряю	Скоріше, довіряю, ніж ні	Скоріше, не довіряю	Зовсім не довіряю	Важко відповісти
Президенту України В. Ющенку	20	31	18	21	10
Прем'єр-міністру України Ю. Тимошенко*	19	31	19	22	9
Голові Верховної Ради України В. Литвину	13	36	20	18	13

* На момент проведення опитування.

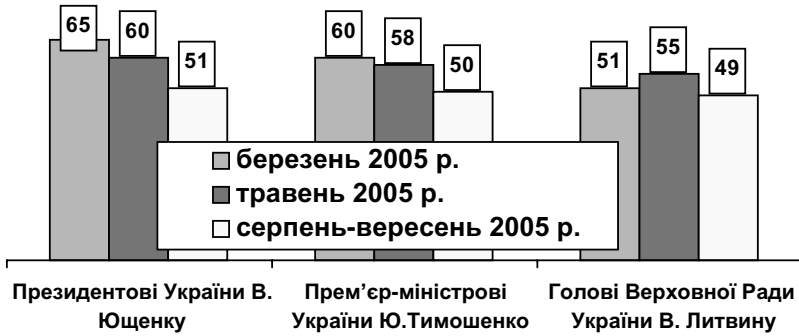

Рис 1. Динаміка рівня довіри
(сума відповідей „Повністю довіряю” та „Скоріше, довіряю, ніж ні”), %

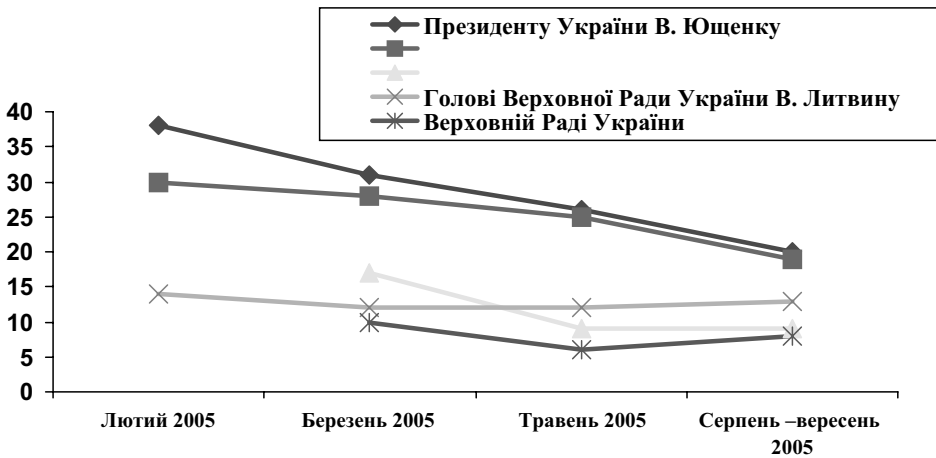

Рис 2. Динаміка рівня повної довіри, (відповідь „Повністю довіряю”), %

Таблиця 2

Розподіл відповідей на запитання: „Скажіть, будь ласка, якою мірою Ви довіряєте наведеним нижче організаціям, суспільним інститутам, окремим державним діячам?“, %

	Цілков довіряю	Скоріше, довіряю, ніж ні	Скоріше, не довіряю	Зовсім не довіряю	Важко відповісти
Політичним партіям	5	26	36	21	12
Верховній Раді України	8	27	33	22	10
Кабінету Міністрів України (Уряду)	10	33	24	21	12
Національному банку України	8	34	24	17	17
Службі безпеки України (СБУ)	9	35	25	16	15
Міліції	9	29	31	21	10
Судовим органам	7	28	31	23	11
Прокуратурі	7	27	30	23	13
Збройним силам України	16	42	16	12	14
Міському (сільському) голові**	10	36	22	18	14
Блоку НАТО	5	17	23	33	22
Засобам масової інформації:	Газетам	46	24	12	9
	Радіо	47	21	11	10
	Телебаченню	50	20	10	8

* Для АР Крим питання про Голову Ради міністрів АР Крим, для жителів Києва про міського голову.

** Жителі Києва не відповідали на це запитання.

Таблиця 3

Динаміка рівня довіри, %

	Довіряють (сума відповідей „Повністю довіряю” та „Скоріше, довіряю, ніж ні”)				Не довіряють (сума відповідей „Повністю не довіряю” та „Скоріше, не довіряю, ніж довіряю”)				
	Грудень 2004	Березень 2005	Травень 2005	Серпень-вересень 2005	Грудень 2004	Березень 2005	Травень 2005	Серпень-вересень 2005	
Політичним партіям	23	26	29	31	60	50	58	57	
Верховній Раді України	42	47	39	35	49	37	48	55	
Кабінетові Міністрів України	35	54	49	43	55	32	38	45	
Національному банку України	40	46	39	42	43	31	42	41	
СБУ	42	48	45	44	37	32	39	41	
Міліції	39	38	36	38	55	48	54	52	
Судовим органам	40	38	35	35	51	42	52	54	
Прокуратурі	38	36	36	34	51	43	50	53	
Збройним силам України	66	64	60	58	27	18	27	28	
Міському (сільському) голові	48	39	43	46	35	36	36	40	
Блоку НАТО	23	26	21	22	55	47	53	56	
Засобам масової інформації:	Газетам	46	59	57	70	47	34	35	21
	Радіо	49	59	58	68	44	32	33	21
Телебаченню	50	64	63	70	44	29	30	18	

**Чи справлявся минулий уряд із поставленими завданнями:
думка громадян**

На момент проведення опитування Уряд отримав украй негативні оцінки за всіма напрямками діяльності, які проголошувалися у свій час як найбільш пріоритетні. Найбільш негативні оцінки отримала неспроможність Кабінету Міністрів стримувати зростання цін на продовольчі товари.

Таблиця 4

Розподіл відповідей на запитання: „У програмі діяльності Кабінету Міністрів України на цей рік був проголошений ряд завдань. Як Ви вважаєте, наскільки ефективно нинішній владі вдається виконувати і вирішувати такі завдання: ...”, %

	Вдало	Скоріше, вдало	Скоріше, не вдало	Не вдало	Важко відповісти	Переважа частки негативних оцінок (у %)
Не допустити росту цін на продовольчі товари (м'ясо, цукор, крупи, хліб і т.д.)	2	8	31	52	7	-73
	10		83			
Створювати нові робочі місця	3	16	33	32	16	-46
	19		65			
Підвищити рівень життя населення	3	21	33	36	7	-45
	24		69			
Перешкоджати знецінюванню гривні, інфляції	5	24	29	30	13	-30
	29		59			
Боротися зі злочинністю і корупцією	6	25	29	30	10	-28
	31		59			
Сприяти законодавчому визначенню прав опозиції, не допустити будь-яких форм політичних репресій	6	25	22	26	21	-17
	31		48			
Провести реприватизацію незаконно приватизованої власності	5	28	26	23	18	-16
	33		49			
Реалізувати європейський вибір України	7	26	23	21	23	-11

Негативно респонденти оцінили здатність Уряду вирішувати проблеми щодо робочих місць, перешкоджання знеціненню гривні, боротьби з корупцією та злочинністю тощо. Умовно вдалими кроками минулого Кабінету Міністрів, у порівнянні з усіма іншими, можна вважати зусилля на міжнародній арені, спрямовані на реалізацію європейського вибору.

Діюча влада виправдала чекання на краще лише незначної частини населення країни, а саме – 4%. Скоріше, виправданими, ніж не виправданими свої чекання вважають 27% респондентів. Решта опитаних вказала, що нова влада не виправдала їхніх очікувань. Серед них 18% з самого початку не пов'язували з новою владою ніяких позитивних очікувань та сподівань. 13% нова влада просто розчарувала, 28% вважає, що більшість їхніх сподівань не справдалася.

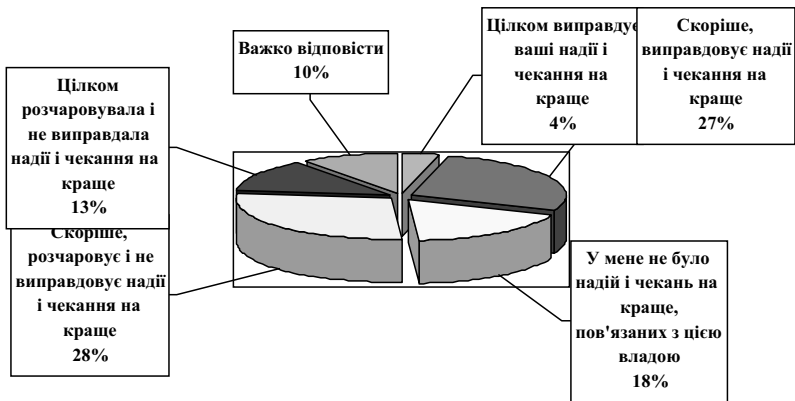

Рис. 3. Оцінка діяльності влади, %

Таблиця 5

Індекс позитивної підтримки прихильниками різних політичних сил дій Кабінету Міністрів України з реалізації обіцянок, проголошених на Майдані

	Україна	Блок Президента	Блок Ю. Тимошенко	Партія регіонів	КПУ	СПУ	НПУ	ПСПУ
Підвищити рівень життя населення	24%=1	2,1	4,5	0,3	0,2	2,0	1,7	0,2
Боротися зі злочинністю і корупцією	31%=1	1,9	4,4	0,2	0,3	1,8	1,8	0,2
Провести реприватизацію незаконно приватизованої власності	33%=1	1,9	2,9	0,4	0,3	2,6	2,0	0,3
Не допустити росту цін на продовольчі товари (м'ясо, цукор, крупи, хліб і т.д.)	10%=1	1,8	3,0	0,3	0,3	0,9	3,0	0,3
Перешкоджати знецінюванню гривні, інфляції	29%=1	1,8	5,1	0,1	0,4	2,0	1,7	0,2
Створювати нові робочі місця	19%=1	1,8	3,3	0,3	0,3	1,4	2,0	0,3
Реалізувати європейський вибір України	32%=1	2,0	3,4	0,4	0,3	1,6	1,8	0,3
Сприяти законодавчому визначенню прав опозиції, не допустити будь-яких форм політичних репресій	31%=1	1,9	3,1	0,6	0,3	1,5	2,2	0,3

Готовність населення брати участь у парламентських виборах 2006 р.

За даними опитування, пересічні українці зберігають доволі високий інтерес до політичного життя країни. Звісно, у порівнянні із показниками зацікавленості політикою в період „помаранчевої революції” наявну зацікавленість перебігом політичних процесів можна вважати нижчою. Також дався взнаки і період відпусток як у політиків, так і в громадян.

Таблиця 6

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Якою мірою ви цікавитесь політичними процесами, що відбуваються в Україні?”, %

	Жовтень 2003 р.	Червень 2005 р.	Серпень- вересень 2005 р.
Постійно стежите за політичним життям в Україні	13	21	19
Стежите за головними подіями в політичному житті, другорядні ж залишаються поза Вашою увагою	37	42	43
Інтерес до політичного життя проявляється у Вас дуже рідко	28	23	24
Взагалі не цікавитесь політикою	19	12	12
Важко відповісти	3	2	2

Значних змін в ідейно-політичних орієнтаціях населення майже не відбулося. Влітку ми мали змогу спостерігати незначне зменшення кількості прихильників соціал-демократичної ідеології. В порівнянні з початком року також скоротилася й чисельність прихильників соціалістичних поглядів.

Таблиця 7

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Який ідейно-політичний напрям найбільшою мірою відповідає Вашим власним переконанням?”, %

	Травень 2004 р.	Лютий 2005 р.	Травень 2005 р.	Серпень- вересень 2005 р.
Національно-демократичний	11	18	18	18
Поєднання ідеї ринкової економіки і возз'єднання України з Росією	8	-	14	15
Комуністичний	14	8	6	8
Соціал-демократичний	8	15	8	5
Екологічний (“зелені”)	8	2	5	5
Соціалістичний	8	8	5	5
Християнсько-демократичний	4	4	3	3
Ліберальний	2	3	3	2
Національно-радикальний	1	2	1	2
Інше	0,2	1	1	1
<i>Жодний</i>	15	12	11	11
<i>Я не орієнтуюся в політичних течіях</i>	17	14	18	16
<i>Важко відповісти</i>	7	7	7	9

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Загалом, за отриманими даними, впевнені, що братимуть участь у голосуванні, 62% опитаних, ще 32% заявили, що вони „скоріше за все” будуть голосувати.

Таблиця 8

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Чи збираєтеся ви взяти участь у виборах до Верховної Ради України,
які повинні відбутися в 2006 році?”, %**

	Січень 1998 р.	Лютий 2005 р.		Березень 2005 р.		Травень 2005 р.		Серпень- вересень 2005 р.	
Так	60	60	83	61	83	57	81	62	85
Скоріше, так		23		20		24		23	
Важко сказати	21	13	13	12	12	9	9	6	6
Скоріше, ні	19	2	4	3	7	5	10	4	9
Ні		2		4		5		5	

Регіональні особливості електоральної активності представлені в таблиці 9. Ми фіксуємо найнижчий показник тих, хто, можливо, не братиме участі у виборах у Західному та Центральному регіонах, і набагато більшу кількість таких респондентів у Південному регіоні (зараз він становить 9%). Високий показник тих, хто ще не визначився з тим, голосуватиме чи ні, і на Півночі (8%). Таким чином, найбільш потенційно активними протягом останніх двох місяців виявляються Західний та Центральний регіони (найвищий рівень тих, хто впевнений, та найнижчі показники тих, хто не визначився).

Таблиця 9

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Чи збираєтеся Ви взяти участь у виборах до Верховної Ради України,
які повинні відбутися в 2006 році?”, %, залежно від регіону проживання**

	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	м. Київ
Так, упевнений	72	62	62	57	67	57	50
Скоріше за все, так	20	23	22	27	11	30	33
Скоріше за все, ні	2	4	3	6	5	7	6
Упевнений, що ні	2	7	5	4	8	4	7
Ще не знаю	4	4	8	6	9	2	4

Більш активними виборцями, відповідно до наданих відповідей, можна вважати мешканців великих міст (близько 75% мешканців цих населених пунктів висловили тверду впевненість у тому, що братимуть участь у голосуванні). Менше бажання брати участь у виборах спостерігається серед мешканців сільської місцевості та малих міст (серед респондентів, опитаних у селах, впевненість у тому, що братимуть участь у голосуванні, висловили 62%). Зазначимо, що най-

вищим бажання брати участь у голосуванні є у мешканців обласних центрів: серед них впевнені в тому, що голосуватимуть, 55%, „скоріше, так” – 26%.

Умовний рейтинг партій – кандидатів на місця у Верховній Раді. Динаміка електоральних орієнтацій

У цьому дослідженні ми намагалися дослідити вплив фактора лідера, вказуючи в анкеті спочатку прізвище людини, яка очолює політичну силу, потім наводячи назву політичної партії або об'єднання.

На сьогоднішній момент найбільш упізнаваними партійними брендами є Партія регіонів України, Комуністична партія України, партія „Батьківщина” та СПУ, про які знає більш ніж 2/3 виборців.

До політичних партій які упізнаються більш ніж половиною опитаних респондентів є, крім названих, партія „Народний союз „Наша Україна”, СДПУ(о), ПСПУ, партія „Наша Україна” (ПРП), ПППУ, ПЗУ, Народна партія України та НРУ.

Таблиця 10

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „Назвіть політичні партії, які ви знаєте”, %

респонденти мали дати відповіді щодо кожної запропонованої партії

Янукович В.	Партія регіонів України	83
Симоненко П.	Комуністична партія України	78
Тимошенко Ю.	Усеукраїнська партія «Батьківщина»	73
Мороз О.	Соціалістична партія України	70
Безсмертний Р.	Партія «Народний союз „Наша Україна»	64
Медведчук В.	Соціал-демократична партія України (об'єднана)	64
Вітренко Н.	Прогресивна соціалістична партія України	60
Пінзеник В.	Партія «Наша Україна»	56
Кінах А.	Партія промисловців і підприємців України	54
Кононов В.	Партія зелених України	53
Литвин В.	Народна партія України	52
Тарасюк Б.	Народний Рух України	52
Довженко В.	ВПО „Жінки за майбутнє”	46
Пустовойтенко В.	Народно-демократична партія України	42
Коновалюк В.	Політична партія „Трудова Україна”	41
Костенко Ю.	Українська народна партія	32
Костусев О.	Партія „СОЮЗ”	32
Васильєв Г.	Партія „Держава”	27
Матвієнко А.	Українська республіканська партія «Собор»	25
	<i>Не знаю ні однієї</i>	4

Рівень упізнаваності політичної партії є однією з передумов досягнення бажаної електоральної підтримки. Однак не всі політичні сили можуть похвалитися тим, що їм перед початком офіційних змагань за парламентські мандати вдалося забезпечити собі достатню електоральну базу. Відразу ж слід зауважити, що в дослідженні використовувався обмежений список імовірних партій-канди-

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

датів, що, ймовірно, не відповідатиме кількості тих політичних сил, які висловлять бажання взяти участь у передвиборчих перегонах.

За даними проведеного опитування, на кінець серпня—початок вересня рівень електоральної підтримки політичних партій виглядав таким чином (див. табл. 11):

Таблиця 11

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Якби вибори до Верховної Ради України відбулися у найближчу неділю,
то за яку партію Ви б проголосували?“, %**

Янукович В.	Партія регіонів України	14,2
Безсмертний Р.	Партія „Народний союз „Наша Україна”	11,0
Тимошенко Ю.	Всеукраїнська партія «Батьківщина»	9,9
Симоненко П.	Комуністична партія України	7,1
Мороз О.	Соціалістична партія України	6,6
Пинзеник В.	Партія «Наша Україна»	3,3
Вітренко Н.	Прогресивна соціалістична партія України	2,8
Литвин В.	Народна партія України	2,6
Медведчук В.	Соціал-демократична партія України (об'єднана)	2,5
Тарасюк Б.	Народний Рух України	1,8
Костусєв О.	Партія „СОЮЗ”	1,6
Кононов В.	Партія зелених України	1,5
Кінах А.	Партія промисловців і підприємців України	1,3
Довженко В.	ВПО „Жінки за майбутнє”	1,0
Коновалюк В.	Політична партія „Трудова Україна”	0,8
Васильєв Г.	Партія „Держава”	0,5
Костенко Ю.	Українська народна партія	0,4
Матвієнко А.	Українська республіканська партія «Собор»	0,4
Пустовойтенко В.	Народно-демократична партія України	0,4
	<i>Важко відповісти</i>	21,1
	<i>За іншу партію</i>	0,9
	<i>Не буду брати участі у виборах</i>	4,4
	<i>Проголосую проти усіх</i>	3,9

Лідують Партія регіонів (14,2%), партія НС“НУ” (11,0%), „Батьківщина” (9,9%), КПУ (7,1%), СПУ (6,6%).

Зазначимо, що для точнішого розуміння наведеного рейтингу треба зважати на декілька суттєвих моментів, на яких слід наголосити окремо.

По-перше, у проведеному дослідженні вибір респондентів певною мірою був обумовлений тими прізвищами, які вони бачили поряд із назвою партії, і, відповідно, серед них не було прізвища нині діючого Президента України. Як показала низка досліджень, проведених різними соціологічними службами, саме наявність у списках прізвища *В. Ющенка може суттєво впливати на рейтинг певних політичних сил.*

По-друге, в умовах реального вибору респондент матиме справу не лише з одним прізвищем лідера, а й звертатиме увагу на інші включені до списку партії.

По-третє, в майбутньому, за умов розширення списку партій-кандидатів через „розпорошення електорату” безумовно буде зменшуватися рейтинг усіх партій, і в першу чергу тих, рівень підтримки яких не перевищує 3%.

Описані вище коливання та ситуативні зміни доволі чітко простежуються, якщо подивитися на рейтинг політичних сил у динаміці.

Таблиця 12

Динаміка електоральних уподобань населення України, %

	Грудень 2004	Лютий 2005	Березень 2005	Травень 2005	Червень 2005	Серпень – вересень 2005
Партія регіонів	24,3	20	11,1	14,5	16	14,2
Партія „Народний союз „Наша Україна”*	38,8	38	24,5	22,4	24	11,0
Всеукраїнська партія «Батьківщина»	3,0	8	8,7	11,3	14	9,9
Комуністична партія України	5,8	4	2,7	4,7	5	7,1
Соціалістична партія України	5,3	3	2,5	4,3	4	6,6
Партія «Наша Україна»	-	-	-	-	-	3,3
Прогресивна соціалістична партія України	1,5	5**	2,9	2,4	3	2,8
Народна партія України	1,0	1	1,3	2,1	3	2,6
Соціал-демократична партія України (об'єднана)	1,5	2	0,9	1,6	1	2,5
Народний Рух України	-	-	0,3	0,6	0,3	1,8
Партія „СОЮЗ”	-	-	-	0,6	0,7	1,6
Партія зелених України	1,3	1,6	0,4	1,0	0,5	1,5
Партія промисловців і підприємців України	1,1	0,7	1,0	0,8	0,5	1,3
ВПО „Жінки за майбутнє”	0,8	1	0,5	1,2	2	1,0
Політична партія „Трудова Україна”	1,1	1	0,4	0,5	0,6	0,8
Партія „Держава”	-	0,1	0,2	0,2	0,6	0,5
Українська народна партія	-	-	0,3	0,3	0,5	0,4
Українська республіканська партія «Собор»	-	-	-	-	-	0,4
Народно-демократична партія України	0,5	1	0,4	0,7	0,3	0,4
<i>Важко відповісти</i>	1,3	3	38,6	21,4	16,6	21,1
<i>За іншу партію</i>	2,8	-	-	1,3	0,6	0,9
<i>Не буду брати участі у виборах</i>	3,9	11	5,7	5,7	3	4,4
<i>Проголосую проти усіх</i>	5,9	-	2,0	2,2	3	3,9

* У грудні 2004 р. та лютому 2005 р. визначався індикатор „Блок політичних партій „Наша Україна”, поряд з назвою партії містилося прізвище В. Ющенко („почесний голова В. Ющенко”).

** Визначався індикатор „Блок політичних партій Наталії Вітренко”.

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

За умови створення передвиборних блоків відбуватиметься деяка переорієнтація електоральних уподобань населення.

Таблиця 13

**Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Якби вибори до Верховної Ради України відбулися в найближчу
неділю й у списку були такі партії і блоки, за яку партію або блок
Ви б проголосували”, %**

Блок Президента Віктора Ющенка (Партія „Народний союз „Наша Україна”, Р. Безсмертний), Народний Рух України, Б. Тарасюк)	18,0
Партія регіонів (В. Янукович)	14,6
Блок Юлії Тимошенко (Всеукраїнська партія «Батьківщина» (Ю.Тимошенко), Партія «Наша Україна» (В.Пинзеник), Українська народна партія (Ю. Костенко), Українська республіканська партія «Собор» (А. Матвієнко))	11,3
Комуністична партія України (П.Симоненко)	7,3
Блок Соціалістичної партії України (О. Мороз) та ВПО „Жінки за майбутнє” (В. Довженко)	6,5
Блок Прогресивної соціалістичної партії України (Н. Вітренко) і партії «Держава» (Г. Васильєв)	3,1
Народна партія України (В. Литвин)	3,1
Соціал-демократична партія України (об'єднана) (В. Медведчук)	2,5
Партія промисловців і підприємців України (А. Кінах)	1,2
<i>За іншу партію</i>	3,8
<i>Проголосую проти всіх</i>	4,4
<i>Не буду брати участі у виборах</i>	4,3
<i>Важко відповісти</i>	19,9

Електоральні уподобання суттєвим чином відрізняються залежно від регіонів опитування. Фактично ми вперше можемо зіткнутися із ситуацією, коли результати місцевих виборів за партійними списками в окремих регіонах будуть суттєво відрізнятися від результатів загальнонаціональних.

Таблиця 14

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
 „Якби вибори до Верховної Ради України відбулися б у найближчу неділю
 й у списку були такі партії і блоки, за яку партію або блок
 Ви б проголосували”, %,
 в залежності від регіону

	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	м. Київ
Блок Президента В. Ющенка	44	21	21	7	7	4	15
Партія регіонів	2	3	5	30	15	32	4
Блок Юлії Тимошенко	21	15	8	4	12	5	28
КПУ	1	8	7	9	13	8	8
Блок СПУ та „Жінки за майбутнє”	4	12	9	6	7	2	1
Блок ПСПУ і партія «Держава»	0	1	2	6	3	5	0
Народна партія України	3	4	3	2	4	2	6
СДПУ(о)	0	1	4	3	4	5	6
ПППУ	0	1	1	2	1	3	0
За інші партії	3	1	3	4	4	14	3
Важко відповісти	18	20	31	19	19	13	17
Не буду брати участі у виборах	1	7	4	3	5	6	8
Проголосую проти всіх	3	6	3	5	7	2	4

На початок вересня склалася ситуація, коли 40% опитаних були схильні підтримати партії, що співпрацюють із Президентом України. Натомість частка тих, хто схильний підтримувати ті політичні партії, що перебувають в опозиції до Президента України, становить 22%. Не підтримують ні тих, ні інших – 23%. Не змогли дати однозначної відповіді 15%.

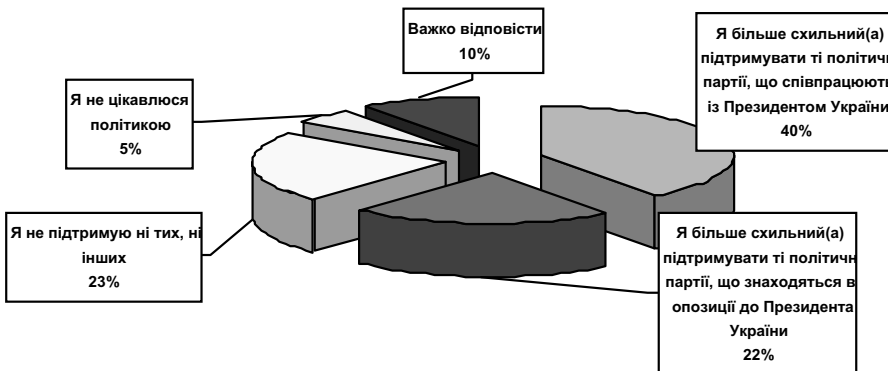

Рис. 4. Розподіл відповідей респондентів на запитання:
 „Виберіть твердження, з яким Ви погоджуєтесь найбільшою мірою?”, %

Якщо порівнювати наведені дані з тими, які були отримані в жовтні 2001 р., то можна побачити, що на той час підтримували партії, що співпрацюють з Президентом України (Л. Кучмою), 24% опитаних, виступали проти таких партій 23%. Не підтримували ані тих, ані інших – 27%. Не цікавилися політикою або вагалися з відповіддю набагато більше респондентів – 15%.

Зараз із-поміж тих, хто схильний підтримувати політичні сили, які співпрацюють з Президентом України, найбільшою електоральною підтримкою користується НС „НУ” – за цю партію голосуватиме 26%, та „Батьківщина” – 22%.

Респонденти, що орієнтуються на опозиційні до Президента сили, в першу чергу, зорієнтовані на Партію регіонів (51%) та КПУ (14%).

Таблиця 15

Електоральні прихильності респондентів, залежно від схильності підтримувати/не підтримувати співпрацю з Президентом України, %

	Відсоток серед тих, хто:		
	схильні підтримувати партії, що співпрацюють із Президентом України (40% від всіх опитаних)	схильні підтримувати партії, що перебувають в опозиції до Президента України (22% опитаних)	не підтримують ні тих, ні інших (23%)
Партія регіонів України	0	51	8
Партія „Народний союз „Наша Україна”	26	1	1
ВП «Батьківщина»	22	1	3
Народна партія України	5	1	2
КПУ	2	14	10
СПУ	9	3	7
СДПУ(о)	1	4	2
Партія «Наша Україна»	7	1	1
ПСПУ	0	8	3
<i>Важко відповісти</i>	16	6	31
<i>Не буду брати участі у виборах</i>	1	1	9
<i>Проголосую проти всіх</i>	1	1	11

* Наведені дані по партіях, що користуються підтримкою більш ніж 2,5% респондентів.

Серед тих, хто не орієнтується ані на пропрезидентські, ані на опозиційні сили, найбільшою прихильністю користуються партії лівого спрямування, які частиною респондентів сприймаються як третя сила. Крім того, досить велика частка тих, хто ще не визначився з електоральними перевагами.